

Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastruktur-
departementet

Kraftfullare åtgärder mot manipulation och allvarligt missbruk av färdskrivare

Inledningsvis vill Åklagarmyndigheten peka på det stora antal författningar och överenskommelser som reglerar kör- och vilotider samt färdskrivare. Genom den nu föreslagna regleringen tillkommer ytterligare en lag. Det skulle vara värdefullt om ett samlat grepp togs kring området och en mer sammanhållen reglering genomfördes.

Tvångsmedel

Åklagarmyndigheten har inte några invändningar mot förslagen i promemorian som utvidgar polismäns rätt att använda vissa tvångsmedel i dessa specifika situationer. Vad gäller rätten för en polisman att kroppsvisitera personer skulle en ytterligare utvidgning kunna övervägas i likhet med den reglering som finns i 11 § klampningslagen (2024:1089) så att även den som är passagerare kan få kroppsvisiteras om det föreligger synnerliga skäl.

Emellertid har myndigheten svårt att se behovet av och nyttan med utvidgningen av bilinspektörers tvångsmedelsanvändning då dessa i normalfall arbetar tillsammans med polismän. Därtill kommer att det enligt Åklagarmyndighetens uppfattning är fortsatt angeläget att hålla en rågång mellan uppgifter som lämpar sig att utföras av civilanställda och uppgifter som kräver polisiär kompetens.¹ Den föreslagna utvidgningen ter sig som ett inte önskvärt och inte tillräckligt underbyggt principbrott. Användandet av de tvångsmedel som här kommer i fråga bör vara förbehållet polismän som är vana tvångsmedelsanvändare. Sammanfattningsvis avstyrker Åklagarmyndigheten den föreslagna utvidgningen av bilinspektörers rätt att genomsöka fordon.

Under alla förhållanden kan det noteras att samtliga bilinspektörer föreslås få rätt att genomföra vad som är att likna vid en husrannsakan som är ett tvångsmedel. Även om en bilinspektör redan idag har rätt till tillträde till fordon för kontroll enligt fordonslagen måste den föreslagna ändringen ses som en

¹ Se Åklagarmyndighetens yttrande över departementspromemorian Utökade befogenheter för civilanställda vid Polismyndigheten att utreda brott (Ds 2025:20).

beaktansvärd utvidgning av rätten att använda tvångsmedel eftersom många lastbilschaufförer har sin mer eller mindre permanenta bostad i lastbilen. En genomsökning med stöd av de föreslagna bestämmelserna ter sig därför som mer integritetskränkande än en motsvarande genomsökning med stöd av fordonslagen. En jämförelse kan göras med de förslag som rör civilanställdas rätt att genomföra förhör innan en förundersökning inletts. Detta föreslås få göras endast av särskilt utsedd civilanställd personal.² Under alla förhållanden anser Åklagarmyndigheten därför – om den föreslagna utvidgningen anses fortsatt ändamålsenlig – att det bör övervägas att införa ett motsvarande krav på bilinspektörer för att dessa ska ges rätt få genomföra en så ingripande tvångsmedelsåtgärd som det här är fråga om.

Åklagarmyndigheten noterar också att förslaget innebär att det vid en misstanke om allvarligt missbruk av färdskrivare inte krävs att det är fara i dröjsmål för att en bilinspektör ska få besluta om genomsökning av ett fordon (5 § i förslaget). Vid misstanke om manipulation av färdskrivare uppställs dock krav på sådan fara (6 § i förslaget). För det fall rätten för en bilinspektör att genomföra en genomsökning av fordon införs bör förutsättningarna för tvångsmedelsanvändningen vara lika i båda typsituationerna.

Straffbestämmelsen

Åklagarmyndigheten vill peka på vissa inkonsekvenser som kan uppstå med den valda straffskalan. Missbruk av färdskrivare föreslås falla utanför de i lagen föreslagna straffbudens tillämpningsområde, bl.a. nämns i promemorian att inte överlämna diagramblad. Ett sådant agerande kan falla in under ansvarsbestämmelser i förordningen (2004:865) om kör- och vilotider samt färdskrivare m.m. men enligt 9 kap. 12 § samma förordning har brottsbalksbrott företräde. I det angivna exemplet skulle då brottet hindrande av urkunds bevisfunktion enligt 14 kap. 4 § brottsbalken kunna aktualiseras. Detta brott har en straffskala som sträcker sig till två års fängelse. Denna strafflatitud ska då jämföras med den föreslagna strafflatituden om maximalt ett års fängelse för det allvarligare brottet att manipulera en färdskrivare. Frågan om denna diskrepans är avsedd bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Tillsynsstrategi

Åklagarmyndigheten föreslås genom ändringar i förordningen (2004:865) om kör- och vilotider samt färdskrivare, m.m. få ett uppdrag att bistå Transportstyrelsen med att ta fram en tillsynsstrategi som bland annat ska omfatta hur arbetet med att utreda och lagföra manipulation av färdskrivare ska stärkas.

² Se departementspromemorian i föregående fotnot.

Åklagarmyndigheten bidrar gärna med den erfarenhet och kunskap som finns inom myndigheten i det angelägna arbetet med att motverka missbruk och manipulation av färdskrivare. Vi vill dock motsätta oss det här sättet att i förordningsform styra vårt breda uppdrag att utreda och lagföra brott och återta brottsvinster.

Konsekvenser

I promemorian uttalas att genom den föreslagna lagen ges större möjligheter att koncentrera handläggningen av ärendetypen till trafikenheter vid åklagarkamrarna i Karlskrona och Östersund, vilket anses bidra till ökad specialisering och kompetens. Emellertid kan konstateras att trafikenheter inte har möjlighet att hantera ärenden med frihetsberövade personer. I ärenden rörande manipulation av färdskrivare kommer sannolikt förare att frihetsberövas initialt för att säkra bevisning, i synnerhet i de fall det rör sig om utländska förare. En majoritet av ärendena kommer därför med stor sannolikhet alltså att hanteras vid lokal kammare.

Detta yttrande har beslutats av chefen för Utvecklingscentrum, överåklagaren Lennart Guné, efter föredragning av kammaråklagaren Johan Bülow. I den slutliga handläggningen av ärendet har också överåklagaren Mikael Björk deltagit.

På Åklagarmyndighetens vägnar

Lennart Guné

Johan Bülow

Kopia till:
Rättschefen
Kommunikationsavdelningen
Biblioteket